

Τα περισσότερα από τα ΥΓ ευρήματα του νησιού προέρχονται από τα γεωμετρικά νεκροταφεία, τα οποία βρίσκονται κάτω από τη σημερινή, τη ρωμαϊκή και την ελληνιστική πόλη. Οι τελευταίες γνωστές ταφές χρονολογούνται γύρω στο 710 π.Χ. και είναι ιδιαίτερα πλούσιες: σε ένα παιδικό ενταφιασμό σε κιβωτιόσχημο τάφο βρέθηκαν περισσότερα από 100 αγγεία, πολλά από τα οποία ήταν τοποθετημένα πάνω από τις καλυπτήριες πλάκες.

Ο τοπικός γεωμετρικός ρυθμός συγγενεύει με τον ροδιακό, αλλά είναι πιο απλοϊκός και συντηρητικός. Τα μόνα κοινά σχήματα είναι οι οινοχόες, οι λήκυθοι με πλαστικούς δακτυλίους στο λαιμό, οι σκύφοι και τα κύπελλα. Οι λήκυθοι διακοσμούνται με γεωμετρικά συνήθως μοτίβα, εκτός από μερικές που αντιγράφουν το υλικό και τα μοτίβα του κυπρο-φοινικικού ρυθμού "μαύρο σε κόκκινο". Οι περισσότεροι σκύφοι έχουν ακόμη μια περίεργη πρωτογεωμετρική όψη, με καμπύλο χείλος, χαμηλό κωνικό πόδι και, σε μερικές περιπτώσεις, μικρές ομάδες ομόκεντρων κύκλων. Τα βαθιά ολόβαφα κύπελλα ανήκουν σε μια ομάδα που επιχωριάζει επίσης στη Ρόδο και στη Σάμο. Το χείλος τους γέρνει ισχυρά προς τα έξω, πάνω από τα σχεδόν κατακόρυφα τοιχώματα του σώματος, τα οποία συγκλίνουν απότομα κοντά στη μικρή βάση. Υπάρχουν και πιο σπάνια και "εξωτικά" σχήματα, όπως αγγεία με πλαστικούς δακτύλιους, βαρελόσχημα φλασκιά, πτηνόμορφα αγγεία (αρκετά φυσιοκρατικά) και τροχήλατες κωδωνόσχημες πλαγγόνες. Απουσιάζουν οι αρύβαλλοι και οι κοτύλες, γεγονός που σημαίνει ότι δεν έχουμε βρει ακόμη τα μεταγενέστερα στάδια της ΥΓ φάσης στην Κω.

Η διακόσμηση διευθετείται ακόμη σε στενές οριζόντιες ταινίες, όπως και στη ΜΓ. Στα μεγάλα κλειστά αγγεία οι ταινίες αυτές καταλαμβάνουν τον ώμο και μπορεί να διακόπτονται από κατακόρυφα χωρίσματα, αλλά αγνοούν σχεδόν εντελώς το ροδιακό σύστημα με τις ισομεγέθεις μετόπες. Τα πιο αγαπητά μοτίβα είναι οι επάλξεις, οι ρόμβοι, τα τριγωνικά δίκτυα ρόμβων και η απλή τεθλασμένη. Περιστασιακά εμφανίζεται και το ροδιακό Δέντρο της Ζωής και οι παραλλαγές του. Μόνο στα πιο προχωρημένα αγγεία συναντούμε τους πλοχμούς και τα φοινικόδεντρα, τα οποία φαίνονται σύγχρονα με τα ροδιακά της Μέσης ΥΓ.

Οι σειρές των αγγείων από τα νεκροταφεία αυτά είναι συνεχείς από τον 10ο αι. κε. Η απότομη διακοπή τους γύρω στο 710 π.Χ. προκαλεί ερωτηματικά. Εφόσον μάλιστα από την περιοχή της σημερινής πόλης δεν έχει αναφερθεί κανένα εύρημα που να χρονολογείται στους επόμενους δύο αιώνες. Οι γραπτές πηγές, σε συνδυασμό με την τοπογραφική έρευνα, υποδεικνύουν κάποια ερμηνεία γι' αυτό το εμφανές χάσμα. Ο Στράβων και ο Διόδωρος αναφέρουν ότι το 366 π.Χ. οι Κώοι μετανάστευσαν από μια παλαιότερη θέση (Κως-Αστυπάλαια) στη "σημερινή" τους πόλη. Η δεύτερη πόλη πρέπει να είχε το προδωρικό όνομα Μεροπίς, σύμφωνα με τις μνήμες που διασώζουν παλιότερες αναφορές. Η Κως

Μεροπίς ταυτίζεται λογικά με την πόλη που βρίσκεται κάτω από τη σύγχρονη Κω, η οποία κατοικήθηκε στη Μυκηναϊκή, Γεωμετρική, Ελληνιστική και Ρωμαϊκή εποχή. Η Κως-Αστυπάλαια εντοπίστηκε σε έναν απόκρημνο λόφο, κοντά στο άλλο άκρο του νησιού, όπου βρέθηκαν επιφανειακά όστρακα από τη Γεωμετρική ως την Κλασική περίοδο. Φαίνεται ότι για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, πριν από το 366 π.Χ., η σπουδαιότερη πόλη ήταν Κως-Αστυπάλαια. Η ανάπτυξή της πρέπει να άρχισε στα τέλη του 8ου αι., μετά από μια μετακίνηση κατοίκων από την Κω-Μεροπίδα. Όλα αυτά παραμένουν βεβαίως απλές υποθέσεις, ώσπου να ερευνηθεί η Κως-Αστυπάλαια με βαθιές στρωματογραφικές τομές.